

valamint a franciaországi magyar kolónia politikai természetű ügyeinek intézését. Mile és Görgey titkárok intézték Nagy tanácsos vezetésével az egész adminisztrációt, a rejtjelezést és a protocole-ügyeket. Az adminisztráció magában foglalja az összes állampolgársági, útlevél-, vízum-, hazatérési igazolvány, házassági, örökösödési, vagyoni jogi, fordítási, hitelesítési ügyek intézését, továbbá a félforgalom lebonyolítását, valamint a különböző bizalmas irattárak kezelését. Ezen munka mennyiségének illusztrálására felemlítem, hogy az idei évben a mai napig 4663 akta került iktatásra, nem véve számitásba a bizalmas és pénztári ügydarabokat, valamint a számnélküli hivatalos magánleveleket.

Erős és Görgey távolléte óta megmaradt beosztottjaim munkája majdnem megduplázódott. Ennek következtében rendkívül túl vannak terhelve, és ha csak egyik is közülük például megbetegednék, úgy a követség munkája leállna.

Ezenkívül a jelenlegi fogalmazási létszám mellett teljesen lehetetlenség lesz a követség ügyeit ellátni akkor, amidőn a konzulátusi osztály innen el fog költözni. Ez esetben ugyanis – bár az adminisztrációs munka nagymértékű (65-70%-os) csökkenése fog beállni, mégis Mile titkárnak az új konzulátus épületbe való átköltözködésével a bizalmas irattár kezelése, továbbá a rejtjelezés a visszamaradó két fogalmazásbeli tisztviselőt fogja terhelni, teljesen elvévén idejüket a politikai és adminisztrációs munkától.

Fentiekre való tekintettel nyomatékosan kérem Miniszter Urat, szíveskedjék legalább egy fogalmazásbeli tisztviselő legsürgősebb kiküldését elrendelni.¹ Ellenkező esetben ugyanis nem vagyok képes biztosítani azt, hogy a követség eddigi – Miniszter Úr által is eredményesnek elismert – munkáját hasonló módon folytathassa tovább.

MOL XIX-J-1-k 1. dohoz 1/c (eredeti)

¹ Július 15-i minisztériumi feljegyzés Károlyi jelentésén: Kazimír László tiszteletdíjas kirendelése megtörtént.

452. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. április 15.)

Tisztelt Miniszter Úr!

Kedves Barátom!

Mindenekelőtt beszámolok arról, amit a disszidensek működéséről a szokott forrásból megtudtam:¹

1. David, a rendőrség egyik vezetője kijelentette, hogy a külföldi osztály teljesen elkészítette a kelet-európai szervezetek elleni haditervet, és csak egy gombnyomás kell, hogy ezt a „mételty” eltávolítsák. Sajnos, fűzte hozzá, egyesek még mindig haboznak.

2. Ugyancsak David kijelentette, hogy törvény készül, mely szerint 48 éven aluli francia állampolgár és hontalan (!) katonai engedély nélkül nem hagyhatja el az országot.

3. Auer megkérte az IRO (Intern. Org. of Refugees)² párizsi igazgatóját, Bremantot, hogy levélben kérje fel egy párizsi magyar bizottság megalakítására. Mint Auer kijelentette, erre azért volna, illetve van szükség, hogy ellenőrizze az IRO egyre gyanúsabb üzeneteit. Informátorom szerint azért öltözteti ezt ilyen mezbe, mert még mindig azt akarja Magyarország felé megjátszani, hogy ő politikai aktivitást nem fejt ki. Auer egyéb információiból viszont kiderült, hogy az IRO-n belül késhegyig menő harcot folytat a jobboldal (fasiszták) és hiúsági szempontból még a vele egyivású emberek ellen. Egyre nagyobb jelentőséget tulajdonít a politikai menekültek szervezetének, amelynek most 10-én kezdődött egy titkos értekezlete Zürichben, amely előkészítője a májusban Dél-Amerikában megtartandó kongresszusnak. Zürichben magyar részről 5-ös bizottság vesz

részt. Tagjai: Peyer,³ Auer, Kovács Imre, Sulyok és esetleg Apor⁴ báró. Apor báró helyére Kéthlyt várták, de „úgy látszik nem akar emigrálni”. Aport Auer azért favorizálja, mert Bessenyeit akarja kilőni. Ezt is úgy állítja be, hogy Bakách-Besseney „a milliókkal kompromittálta magát, nem lehet használni”, holott informátorunk jól tudja, hogy Besseney az, aki a két harcban álló csoport kibékítésére alkalmas. Informátorunk levelet kapott a fasiszta Oláh Györgytől, amelyben az a sorok között értésére adja, hogy a párizsi társasággal (értsd: zsidókkal) nem szívesen tárgyalna, fél a kiküldötteiktől, és ők szívesen jelölnék Besseneyt a magyar politikai menekültek szervezetének elnöki tisztjére, mert nyilván tudja, hogy ez a legtöbb, amit az amerikaiak ebben a pillanatban megengednének.

4. Auer most más úton igyekszik pozícióját biztosítani. Auer könyvet írt „Nem Egyesült Nemzetek” címen, amelyet a Harvard egyetem politikai tudományok tanára, az ismert amerikai publicista, Hulson lektorált és „nagyszerűnek” talált. Ennek a könyvnek a kiadása ügyében április 22-én Amerikába hajózik. A könyv megjelenése után akar aztán politikai tőkét kovácsolni a könyv sikeréből. A könyv finoman szovjetellenes és Magyarországról állítólag alig esik szó benne. Tétele, hogy Amerikának az együttműködő nemzetekből új UNO-t kell csinálnia, és inkább hagyni, hogy a két világ teljesen szétszakadjon, mert ezzel hermetikusan elzárkózhatnak a másik oldaltól, és azok szószék nélkül maradnának. Egyébként Zilahy Lajos meleg hangú levélben gratulált a könyvéhez, amelynek egy kéziratpéldányát megküldte neki.

5. Sulyok a zürichi értekezlet ügyében 40 szavas sürgönyt küldött Auernak, és felhívja annak fontosságára. Jellemző Auer hiúságára, hogy rossz néven vette azt, hogy Sulyok helyett Halter Béla jegyezte a sürgönyt S. nevében. Sulyok nem akar együttműködni Bánnal, amely igazolja a nyílt jelentésben említett viszályt az amerikai és angol szoc.demek között. Valószínű azonban, hogy Bán esetében az is szerepet játszik, hogy túl későn hagyta ott a magyar demokráciát.

6. A „Nyugati Hírnök” anyagi bajai az előző jelentésben említett koktélparti ellenére sem javultak meg. Egy száma anyagi zavarok miatt nem jelent meg.

7. A nemzetközi politikai menekültek szervezete helységet kap a volt genfi Népszövetségi Palotában. Magyar részről valószínűleg Peyer fog ott szerepelni.

Nagy megdöbbenéssel vettem híradet arról, hogy Vámbéry is lekapcsolódó félben van. Az a véleményem, hogy nem szabad ugyanazt a hibát elkövetni, mint Bede esetében. Nem szabad megengedni, hogy ő határozza meg, mikor és hogyan disszidáljon. Amikor néhány hónappal ezelőtt Jászi visszautazásban megállt Párizsban, még személyi és politikai ellenszenvnek minősítettem Vámbéryvel kapcsolatos megvető szavait. Jászi kétségtelenül nem ért egyet velünk, de ebben az esetben igaza volt. Azt mondta ugyanis, hogy engem megért, mert én mindig marxista voltam és csak hű vagyok a saját vonalhoz, amikor a mai magyar rendszert szolgálom, de Vámbéry antimarxista, és éppen ezért, amit tett, az erkölcstelen. „Vámbéry a történelmi materializmusból csak a materializmust vallja” – mondta gúnyosan, célozva arra, hogy csak anyagi okokból, pénzügyítés szempontjából vállalta a posztot.

Mint tudod, az emlékezetes levelet elküldtem Vámbérynek – Neked is elküldtem a másolatot –, és azóta megtudtam, hogy ezt személyesen át is vette. Mégsem válaszolt, ami rossz jel. Ha értelmét látod annak, hogy még egyszer írok neki, megteszem, de őszintén szólva nem sok értelmét látom. Majd talán Mendével üzenhetsz neki, noha aligha hiszem, hogy ez megoldja a problémát. A legjobb megoldás még az volna, ha betegségére hivatkozva nyugdíjaztatná magát – pour sauver la face.⁵

Ezt talán-talán el lehet érni. Sokat azonban nem szabad haboznunk. Még nagyobb probléma, hogy ki lehet az utód. Két lehetőség van: egy neutrális ember, egyetemi tanár-

féle vagy egy kommunista. Szoc.demről szó sem lehet, hiszen azokat kollaboránsoknak nevezik Nyugaton és szóba sem állnak velük. Egy kommunista a nyílt vállalást jelenti, hiszen legyünk tisztában vele, hogy most már nem hiszik el nekünk, ha azt mondjuk: nem, mi nem vagyunk mind olyanok, mint gondolják. Igen, ha volna egy nem kommunista, de azért meggyőződéses, velünk tartó tanár féle, mint az itteni román követ, a matematikaprofesszor, akkor jó volna, de ilyen, úgy hiszem nincs.

Nizzában közelebről megismertem Losonczy Gézát. Nemcsak kitűnő francia, szilárd, meggyőződéses ember, de rendkívül ügyesen mozog, tapintatos, egyszerűen minden diplomataerénnyel rendelkezik. Nem lehetne őt a diplomáciába átvenni, hiszen káderhiányban szenvedünk, és az újságírásban könnyebb utánpótlásra találni? Nem tudom, hogy miként látjátok most Oltványit, de Losonczy Bernben kitűnő volna. Ha Oltványi⁶ még jó, akkor esetleg átmehetne Rómába és Velics⁷ Londonba. Ezek csak ötletek. Londonnal kapcsolatban Bolgárra is gondoltam.

Ami engem illet, ismételten gondoltam arra, hogy esetleg a Benelux államokat Párizshoz lehetne kapcsolni. Ezeknek a fontossága a brüsszeli szerződés óta megnőtt. Március 16-án a centenárius ünnepségen odaát voltam Brüsszelben és meggyőződtem arról, hogy a hely fontossága nem lebecsülhető. Virág ügyvivő eddig kitűnően ellátta az adminisztratív teendőket, de most ennél többre van szükség. Ne feledjük el, hogy Brüsszelben udvar van, és régi protokolltradíciók élnek, tehát ha politikailag fontos, reprezentálni is kell. Minden hónapban átmehetnék 1-2 napra, és a többit Virág jól elláthatná. Figyelni kellene Spaakék otthoni tevékenységét is. Ott építik ki a nyugati tömböt, amelynek Spaak a hivatalos ágense. Tudnunk kell, hogy mennyire tudják kiépíteni a nyugati stratégiai hídfőt és hogy a kiépítés mennyi időt vesz igénybe. Qui habet tempus habet vitam.⁸

Erős Londonban nagyszerűen működik. Magam ellen szólok, amikor azt mondom, hogy egyelőre ott kell őt hagyni. Itt Párizsban arra helyezték a fő súlyt, hogy egy komoly információs diplomáciai szolgálatot építsünk ki. Ezt Erős jól megtanulta. Természetesen az ilyesmihez idő kell, és éppen ezért meglepő, hogy máris ilyen jó anyagot tud összehozni. Erőst elő kellene léptetni, és intézzétek el, hogy az ellátmányát rendezzék, mert eddig nem volt ott rendes fizetése.

Most még az „Ordre”-ügy. Szomszédaink – elsősorban a románok és a lengyelek – nagyon szeretnék, ha mi is kapcsolódnánk. Az indokokat már elmondtam. Mint hallom, a jugoszláv követ főképpen személyes sérelmek miatt haragszik Burére és ezért ellenzi, de a követség tanácsosa pl. nem tartja olyan rossznak a lap támogatását. Nem akarok kardoskodni ebben az ügyben, de mint a mellékelt két cikkből is láthatod, Buré hasznos lehet, és a románok pl. a France-Roumanie egyesületek vezetőségébe is beválasztották. A lengyelek főképpen azt hangsúlyozzák, hogy nekünk egy jobboldali lapra van szükségünk, amely Bidault-éknak borsot tör az orra alá. Egyelőre gyorssegélyt kértek, és hat hónapra havi százezer frankot. (A lengyelek 300-at, a románok 200-at, a csehek 250-et adnak.) Egészen nem is akarjuk rendbe hozni a lapot, mert akkor mindenki tudja, hogy mi hoztuk rendbe, de inekciókkal akarjuk élesztetni. Kérek majd választ.

Szívélyes üdvözléssel

Történeti Hivatal K 747 (egykorú másolat)

¹ A követség Auerék körében működő ügynökei közül ez idő szerint egynek ismerjük a nevét, Faragó László Pálét. Faragó a második világháború előtt Párizsba vetődött kétes hírű kis újságíró volt. A háború után a franciaországi Magyar Függetlenségi Mozgalom lapjának szerkesztője lett. „Ebben az időben a Függetlenségi Mozgalom... harcban állott Auer Pál akkori magyar követtel, akiről úgy érezte, hogy nem a felszabadult demokratikus Magyarországot képviseli. Faragó László Pál azonban a mozgalom lapját arra akarta felhasználni, hogy Auer Pál sze-

mélyét és politikáját kiszolgálja. A mozgalom vezetősége és a kinti káderek ülésén az elvtársak követelték, hogy Faragó László Pált azonnal távolítsák el a lap éléről. Ez meg is történt." Miután Szakasits lett az ügyvivő, Faragó „ügyes, behízog modorával beférkőzött Szakasits kegyeibe, aki rábízta a követségi Bulletin szerkesztését, amelyet azelőtt Mikes Imre, a Nyugati Hírnök jelenlegi szerkesztője készített. Faragó László Pál különben másod-unokatestvére Mikes Imrénének. Ezt a bulletint Károlyi Mihály követté való kinevezése után megszüntették, és ettől kezdve Faragó László csak mint kiegészítő tevékenykedett egy ideig Gyomai Imre sajtóattaché mellett. Tudomásom szerint Gyomai Imre elég jó viszonyban van vele. Bizonyos kiszivárgott hírekből úgy tudom, hogy későbbben, amikor már Faragó nem tevékenykedett Gyomai mellett, hanem bejutott valahogy a francia rádióhoz, továbbra is szállított információkat, amelyeket a követség minden alkalommal külön díjazott, Havas Endre és valószínűleg Mód Péter volt párizsi követségi beosztottaknak." (A KÚM francia előadója, Görög Erzsébet 1949. szeptember 2-i feljegyzése Faragóról.) Görög szerint Faragó információi teljesen megbízhatatlanok, és „legjobb esetben agent double” (kettős ügynök).

Faragó megjelent 1949. augusztus 30-án Szántó Zoltánnal, illetve Lázár Endrénével, és felajánlotta szolgálatait. Szántó válasza: „Ajánlatára vissza fogunk térni.” Szántó azt az utasítást kapta, hogy továbbiakban ne vegye igénybe Faragót. (MOL XIX-J-1-j 16. doboz 20/b)

² Menekültek Nemzetközi Szervezete (angol).

³ Peyer Károly géplakatos, a vasasszakszervezet egyik vezetője, majd 1918-ban a bányászszakszervezet megalkotója. Az 1918/19-es forradalmak bukása után kialakult megalkuvó, a parlamenti és szakszervezeti munkára koncentráló új szociáldemokrata pártvezetés legbefolyásosabb tagja, 1927–1944 között a Szakszervezeti Tanács vezető titkára. Bár a második világháborúban antifasiszta pozíciót foglalt el, a háború után pártjában a korábbi hibák jelképeként tekintették, a kommunisták múltjáért gyűlölték. Miután teljesen elszigetelődött, 1947-ben elhagyta az SZDP-t, fűziót kísérelt meg a Radikális Párttal, majd Nyugatra távozott.

⁴ Apor Gábor báró diplomata, 1934/1935-ben bécsi követ, 1935–1938 között a külügyminiszter helyettese, 1938–1945 között vatikáni nagykövet. A háború után Rómában maradt, katolikus közéleti tevékenységet fejtett ki.

⁵ Hogy megőrizze arcát, azaz becsületét (francia).

⁶ Oltványi Imre a második világháború előtt bankigazgató, műkritikus, a KGP tagja. 1945–1947 között képviselő, az Interparlamentáris Unió magyar csoportjának alelnöke, 1945/46-ban a Nemzeti Bank elnöke, néhány hónapig pénzügyminiszter. A KGP polgári baloldalának egyik vezetőjeként Sulyok és Nagy Ferenc ellenfele. 1947–48-ban berni követ, hazahívása után a Szépművészeti Múzeum főigazgatója.

⁷ L. az 529. sz. levél 3. jegyzetét.

⁸ Aki időt nyer, életet nyer (latin).

453. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. április 15.)

Tárgy: Adolf Hoffmeister¹ új párizsi cseh követ kinevezése

Tudvalevő a csehszlovák Adolf Hoffmeistert jelölték párizsi követnek a disszidált Nosek helyére. Ez a hír az agrément megadása előtt már napvilágot látott, először a L'Ordre március 26-i számában, majd a New York Herald Tribune április 2-i számában.

Adolf Hoffmeister nagyon népszerű párizsi irodalmi, tudományos és művészi körökben, azonban politikai hivatalos körök nem szívesen fogadják, mert különböző nemzetközi konferenciákon nagyon határozott félreérthetetlen magatartást tanúsított.

Most körülbelül ugyanaz a játék folyik mint az én kinevezésem körül, amikor ugyancsak az agrément megadása előtt hírül adták kinevezésemet.² Nem lehetetlen, hogy az agrément megadása körül még további bonyodalmak keletkeznek, és ezáltal az amúgy is feszült francia-csehszlovák viszony még feszültebbé válik.

PIL 283. f. 12/109. ó. e. (egykorú másolat)

¹ Adolf Hoffmeister ügyvéd, író és grafikus. 1939-ben Franciaországba emigrált, majd Afrikán és Portugálián keresztül Kubába utazott. 1945-ben a csehszlovák Külügyminisztérium munkatársa, 1948–1951 között párizsi követ. 1951-től a prágai Iparművészeti Főiskolán tanított.

² L. e kötet 307. sz. levelét.